

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Bevarandeplan för Natura 2000-området Vållen

Områdeskod: SE0250195

Areal: 3,2 ha

Kommun: Sala

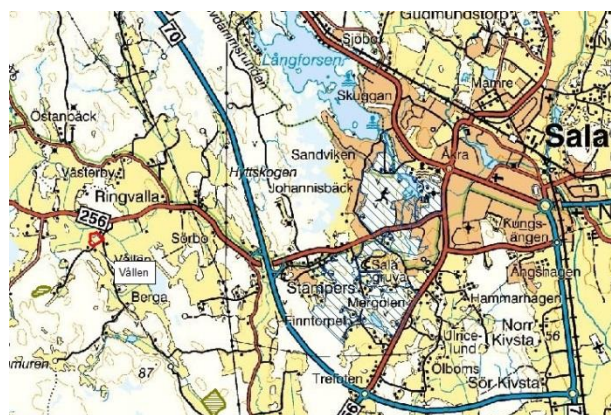
Lägesbeskrivning: Längs väg 256 ca 6 km väster om Sala.

Ägandeförhållanden: Privat

Områdestyp: Natura 2000-område enligt art- och habitatdirektivet 2004

Ingående naturtyper: Silikatgräsmark (6270),
Trädklädd betesmark (9070)

Nuvarande skyddsform utöver Natura 2000:
Området omfattas av EU:s miljöersättningar.

Innehåll

1	Vad är Natura 2000?	3
1.1	Bevarandeplan	3
1.2	Tillståndsplikt och samråd.....	3
2	Beskrivning av områdets bevarandevärden	4
2.1	Områdesbeskrivning	4
2.2	Bevarandesyfte	4
2.3	Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet.....	5
2.4	Definition av naturtyper samt bevarandemål.....	5
2.4.1	Artrika silikatgräsmarker (6270).....	5
2.4.2	Trädklädd betesmark (9070)	6
2.5	Hotbild - vad kan påverka naturtyperna negativt?.....	7
2.6	Bedömd bevarandestatus	7
3	Bevarandeåtgärder	7
4	Uppföljning	8
5	Förankring av bevarandeplanen med tillhörande naturtypskarta	8
6	Referenser	8

1 Vad är Natura 2000?

Länderna inom EU samarbetar för att bevara det europeiska växt- och djurlivet för framtida generationer, genom att bygga upp ett s.k. *ekologiskt nätverk* av naturområden som kallas Natura 2000. Arbetet grundas på två EU-direktiv, *fågeldirektivet* och *art- och habitatdirektivet*. Avsikten med områdena är att bevara speciella, i EU-direktiven bestämda naturtyper och arter.

1.1 Bevarandeplan

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning (17 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.). Detta görs i en särskild bevarandeplan. I planen ska finnas en beskrivning av området med bevarandesyfte, bevarandemål och beskrivningar av de naturtyper och arter som ska bevaras och bidra till gynnsam bevarandestatus. Hot mot Natura 2000-områdets naturtyper och arter samt behov av bevarandeåtgärder, t.ex. skydd eller skötsel, ska beskrivas. Informationen ska underlätta tillståndsprovningar enligt miljöbalken och utgöra ett stöd för förvaltningen av området.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap, vilket för det enskilda området kan skilja sig något från vad som är beslutat av regeringen. Länsstyrelsen har för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när tillfälle ges. Vid förvaltning och tillståndsprovning utgår man från de faktiskt förekommande naturtyperna och arterna, varför det är nödvändigt att bevarandeplanen redovisar dessa även om de inte har hunnit beslutas av regeringen.

Bevarandeplanen ska fastställas av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Bevarandeplanen ska revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar i området ändras. Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, t.ex. beslut om naturreservat. Föreskrifter enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller inom Natura 2000.

1.2 Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada Natura 2000-områdenas värden krävs, enligt 7 kap 28a § miljöbalken, tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område. Även *verksamheter eller åtgärder utanför ett Natura 2000-område omfattas av tillståndsplikt, om de på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området*. Så kan t.ex. byggnation av väg eller hus, avverkningar i eller i omedelbar närhet av ett Natura 2000-område samt alla åtgärder som kan påverka hydrologin i området, vara tillståndspliktiga. Eftersom det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka miljön i ett område, bör man samråda med Länsstyrelsen innan man påbörjar en åtgärd. Om det rör sig

om en skogsbruksåtgärd ska man i stället samråda med Skogsstyrelsen innan åtgärden påbörjas.

Tillstånd krävs inte för skötsel- eller förvaltningsåtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för skötseln och förvaltningen av det berörda området, eller för verksamheter som påbörjats före och pågick den 1 juli 2001. Förändringar av sådana verksamheter kan däremot vara tillståndspliktiga.

Om ett nekat tillstånd innebär att pågående markanvändning avsevärt försvåras, har verksamhetsutövaren rätt till ersättning.

2 Beskrivning av områdets bevarandevärden

2.1 Områdesbeskrivning

Natura 2000-området Vållen ligger i jordbrukslandskapet väster om Sala och består av en betesmark med en naturlig vegetation. Betesmarken har inslag av hävdgynnade arter som t.ex. låsbräken, kattfot, ormrot och blåsuga. Marken är i huvudsak öppen men det finns även några täta skogsdungar med främst björk, gran och asp. Betesmarken är torr till frisk med ett fuktigare parti i mitten av skiftet. Den öppna delen av betesmarken är dikad.

2.2 Bevarandesyfte

Det överordnande bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s art- och habitatdirektiv eller fågeldirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som förekommer i området och som ingår i dessa direktiv.

Prioriterade bevarandevärden

Det främsta bevarandesyftet med Natura 2000-området Vållen är att bevara områdets artrika silikatgräsmark. Vid målkonflikter ska naturvärden knutna till den artrika silikatgräsmarken prioriteras.

Motivering

Artrika gräsmarker är sällsynta i länet och syftet med att anmäla området till Natura 2000 var att komplettera nätverket med denna naturtyp.

Prioriterade bevarandeåtgärder

För att säkerställa att de utpekade Natura 2000-naturtyperna och arterna bevaras är det nödvändigt att marken fortsättningsvis hävdas genom bete.

2.3 Ingående naturtyper enligt art- och habitatdirektivet

Tabell 1. De naturtyper enligt art- och habitatdirektivet (fullständigt namn på naturtypen anges inom parentes) som förekommer i området, deras areella utbredning samt bevarandestatus. Naturtypernas ungefärliga utbredning framgår av kartbilagan.

Kod	Naturtyp	Areal (ha)	Bevarandestatus
6270	Artrika silikatgräsmarker (artrika silikatgräsmarker nedanför trädgränsen)	0,8	Gynnsam
9070	Trädklädd betesmark	1,4	Gynnsam

* = Prioriterad naturtyp

2.4 Definition av naturtyper samt bevarandemål

2.4.1 Artrika silikatgräsmarker (6270)

Definition av naturtyp

Artrika, hävdpräglade gräsmarker nedanför trädgränsen på torra–friska, silikatrika jordar. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0-30 %. Hävdgynnade arter ska finnas.

Beskrivning av naturtypen i området

Betesmarken har kontinuerligt betats under lång tid och inrymmer hävdgynnade och typiska arter som blåsuga (*Ajuga pyramidalis*), kattfot (*Antennaria dioica*), ormrot (*Bistorta vivipara*), backnejlika (*Dianthus deltoides*), prästkrage (*Leucanthemum vulgare*) och låsbräken (*Botrychium lunaria*). Fältgentiana (*Gentianella capensis*) har påträffats i området fram till år 2014, men har inte observerats i området därefter.

Bevarandemål för naturtypen

Naturtypen är präglad av en kontinuerlig hävd i form av bete eller slåtter. Hävden är sådan att grässvålen är väl avbetad vid betessäsongens slut alternativt att hela ytan är slagen och höet bärgat. Enstaka träd och buskar finns, t.ex. för att gynna fåglar och insekter, men till största delen är naturtypen helt öppen eftersom den omges av skyddande trädgångar i övriga delar av hagen. Kärlväxtfloran är artrik och dominerad av hävdgynnade arter och med ett stort inslag av typiska arter. Arealen silikatgräsmark är minst 0,8 ha.

Skötselåtgärder för naturtypen

Naturtypen ska bevaras genom att fortsätta hävda marken genom bete eller slåtter. Vid vegetationsperiodens slut ska marken vara väl hävdad. Tillskottsutfodring får inte ske, men måttlig övergångsutfodring under max 2 veckor i samband med betessläpp och installning är dock inget hot mot naturtypen.

2.4.2 Trädklädd betesmark (9070)

Definition av naturtyp

Naturtypen förekommer på fastmark och är torr-blöt och näringsfattig-näringsrik. Träd- och buskskiktets krontäckningsgrad är 30-100% och utgörs av inhemska trädslag. Naturtypen inkluderar betade trädklädda hagmarker och betad skog.

Naturtypen ska ha en lång hävdkontinuitet så väl som trädkontinuitet och inslag av gamla träd ska finnas. Bete förekommer normalt i naturtypen.

Området ska hysa en från naturvårdssynpunkt värdefull artstock knuten till betespåverkan i fältskiktet och/eller till solbelysta hagmarksträd. Värden knutna till beteshävd finns kvar.

Artsammansättningen varierar beroende på geografisk belägenhet och markens produktionsförmåga. I hagmarkerna dominerar lövträd, ofta ek och björk men även lind, ask och i vissa fall tall förekommer. I den betade skogen dominerar oftast barrträd och björk, i södra Sverige även ek/bok.

Trädklädda betesmarker med grova solbelysta lövträd är särskilt värdefulla eftersom träden i regel är artrika för fler organismgrupper. I de fall betad skog finns på kalkmark har den ofta en rik marksvampflora som är hävdgynnad. Antalet rödlistade arter som är knutna till naturtypen är högt. Finns det gott om död ved kan även ett stort antal rödlistade arter knutna till sådana substrat finnas i naturtypen.

Områden med något lägre krontäckningsgrad än 30% och med mycket höga naturvärden knutna till naturtypen och dess grova lövträd kan klassas som trädklädd betesmark.

Beskrivning av naturtypen i området

Den trädbevuxna betesmarken i området Vållen består av ett varierat skogsartat bestånd med en stor del björk, men även asp och barrträd som gran och tall. I brynzonerna finns mycket enar och en del övriga buskar.

Bevarandemål för naturtypen

Naturtypen domineras av björk, med inslag av buskar, framför allt i ljusöppna bryn. Trädskiktet är olikåldrigt och innehåller föryngring i den mån det finns plats. Slutenheten varierar så att glest trädklädda områden, öppna ängsytor och områden med ett mer slutet trädskikt förekommer om vartannat. Förekomsten av träd och buskar som bedöms som igenväxning är liten. Gamla och grova träd förekommer i stor mängd och många av dessa är solbelysta och fristående från uppväxande träd. Död ved finns i olika former och nedbrytningsfaser.

Till träden, både levande och döda, är en stor artrikedom av både lavar, mossor, svampar, insekter och fåglar knuten, med ett stort inslag av typiska arter.

Området är präglat av det årliga betet och marken är väl avbetad vid vegetationsperiodens slut. Fältskiktet är varierat och domineras i öppnare lägen av hävdgynnade arter, med inslag av typiska arter, och i mer slutna områden av lundväxter. Näringspåverkan (utöver den naturliga) är obetydlig och utbredningen av näringsgynnade ohävdsarter, t.ex. nässlor, är liten i området.

Skötselåtgärder för naturtypen

Området ska fortsättningsvis hävdas genom bete och får inte näringsberikas genom tillskottsfodring eller gödsling. Den trädklädda delen av betesmarken bör glesas ut, särskilt viktigt är det att minska graninslaget i området. Årlig vårfagning är önskvärt, för att få bort fallna grenar, liggande ris och sly.

2.5 Hotbild - vad kan påverka naturtyperna negativt?

En komplett lista över samtliga aktuella och potentiella hot mot naturtyperna är inte möjlig att upprätta. Här listas ett urval hot som i det här området bedömts som mest relevanta.

Felaktig skötsel av den artrika gräsmarken, t.ex. att marken slutar att betas, skulle påverka naturtypen negativt. Vid upphörd hävd gynnas kvävebundna arter som är mer konkurrenskraftiga än de arter som är karakteristiska för naturtyperna i området.

Dessa kvävebundna arter gynnas även av näringsberikning som t.ex. **gödsling och tilläggsutfodring** vilket påverkar naturtypen negativt och kan därför hota de värden som marken idag hyser. **Igenväxning**, där bl.a. sly och bredbladiga gräs, men även större träd och buskar tillåts breda ut sig ska inte förekomma. Detta eftersom dessa växter skuggar och därmed konkurrerar ut den för naturtypen naturliga artsammansättningen och dessutom försämrar grässvålen.

Markexploatering och annan markanvändningsförändring i objektet eller i angränsande områden kan helt eller delvis förstöra naturvärdena. En direkt exploatering av området, t.ex. grävning, dikning eller schaktning, eller byte av markanvändning, t.ex. till åker- eller skogsbruk, kan leda till att naturtypen försvinner helt. En exploatering eller ändrad markanvändning i angränsande områden, liknande nämnda exempel ovan, kan leda till negativa kanteffekter på slätterängen, t.ex. genom näringsläckage från åkrar eller skugga från en granskog.

2.6 Bedömd bevarandestatus

I och med att marken årligen betas bedöms båda naturtyperna vara gynnsamma.

3 Bevarandeåtgärder

För att klara bevarandemålen är det nödvändigt att säkerställa en god hävd på områdets betesmarker. Området omfattas av EU:s miljöersättningar för betesmarker och slätterängar, vilket idag bedöms som en tillräcklig bevarandeåtgärd. Inom miljöersättningen föreskrivs bl.a. att marken skall hållas

fri från träd och buskar av igenväxningskaraktär samt vara väl avbetad vid säsongens slut. Även tillskottsutfodring och sambetning med gödslade marker regleras i miljöersättnings åtagandeplan. I händelse av att miljöersättningen ändras eller övergår till någon annan form som motsvarar dagens stöd bör nya avtal tecknas. Om miljöersättningen skulle upphöra bör ett skötselavtal mellan brukare och naturvårdsförvaltaren tecknas för att säkerställa att bevarandeplanens mål uppnås.

4 Uppföljning

De mål som har angetts i bevarandeplanen ska följas upp. Bevarandemålen kommer att följas upp med olika tidsintervall beroende på vilken naturtyp eller art som berörs. Uppföljningen kommer framför allt att ske i skötselkrävande objekt. Naturtyper som inte är skötselkrävande kommer att följas upp där Länsstyrelsen anser det särskilt motiverat, samt i ett mindre antal objekt som ingår i den nationella uppföljningen av Natura 2000.

5 Förankring av bevarandeplanen med tillhörande naturtypskarta

Framtagandet av den uppdaterade bevarandeplanen med tillhörande naturtypskarta har förankrats hos berörda enligt följande:

- Förslag till naturtypskarta med tillhörande lista över arter och naturtyper remitterades till berörda markägare, myndigheter m.fl. juni 2011.
- Förslag till uppdaterad bevarandeplan med tillhörande naturtypskarta remitterades till berörda markägare, myndigheter m.fl. november 2017.

6 Referenser

ArtDatabanken 2015. *Rödlistade arter i Sverige 2015*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.

Länsstyrelsen i Västmanlands län 2006. *Bevarandeplan för Natura 2000-område Vållen SE0250192*. Dnr 511-6334-05.

Övriga källor

ArtDatabanken. Artportalen, <http://www.artportalen.se>.

Naturvårdsverket. Kartverket Skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se>.

Naturvårdsverket. Vägledning om Natura 2000, <http://www.naturvardsverket.se>.

